

KS. WŁADYSŁAW NOWAK

LITURGIA JAKO PIEŚŃ NOWA KU CZCI PANA

Słowo „śpiewać”, wraz z pochodnymi: śpiew, pieśń, to jedno z najczęściej używanych słów w Biblii. W Starym Testamencie pojawia się 309 razy, w Nowym Testamencie 36 razy¹. Gdzie człowiek spotyka Boga, tam samo słowo już nie wystarcza. Spotkanie to ożywia różne obszary ludzkiego życia i sprawia, że stają się one pochwalną pieśnią. Pierwszą wzmiankę o śpiewie odnajdujemy w Biblii po przejściu Izraelitów przez Morze Czerwone. Izrael został tu definitywnie wyzwolony z poddaństwa. W przejmujący sposób doświadczył wybawiającej mocy Boga. Tak jak Mojżesz jako niemowlę został wydobyty z Nilu i dopiero w ten sposób prawdziwie otrzymał dar życia, tak Izrael, jak wydobyty z wody, został uwolniony, ponownie obdarowany samym sobą przez Boga. W relacji biblijnej reakcja ludu na to zasadnicze wydarzenie wyraża się w zdaniu: „uwierzyli Jemu oraz Jego słudze Mojżeszowi(Wj 14, 31). Następnie pojawia się druga reakcja, która z wielką mocą wyrasta z pierwszej: „Wtedy Mojżesz i Izraelici razem z nim zaśpiewali taką oto pieśń ku czci Pana” (Wj 15, 1). Konieczność uwielbienia Boga za cudowne wyprowadzenie Izraelitów z niewoli egipskiej widział także kapłan madianicki i jednocześnie teść Mojżesza, Jetro (Wj 18, 10). Podobnie Ezdrasz po otrzymaniu dekretu króla perskiego, w którym zezwala Izraelitom na powrót do Jerozolimy (Ezd 7, 11-26), wielbi Boga słowami: „Uwielbiony niech będzie Pan, Bóg ojców naszych”. Modlitwa uwielbienia jest zalecana jako forma wdzięczności za doznane Boże dobrodziejstwa. Izraelici obdarzani byli ciągle nowymi dziełami mocy Bożej, które sprawiały, że rzeczywiście na nowo intonowano pieśń Mojżesza. Ukazywały one, że Bóg nie jest Bogiem przeszłości, lecz Bogiem teraźniejszości i przy-

Prof. dr hab. WŁADYSŁAW NOWAK – kierownik Katedry Teologii Praktycznej i Ekumenizmu UWM w Olsztynie; adres do korespondencji: ul. Ks. S. Hozjusza 15, 11-041 Olsztyn; e-mail: wladyslaw.nowak@uwm.edu.pl

¹ J. R a t z i n g e r. *Duch liturgii*. Przeł. E. Pieciul. Poznań 2002 s. 123.

szłości. Każda kolejna pieśń zawierała wiedzę o jej tymczasowości oraz pragnienie pieśni nowej i ostatecznej, pieśni wybawienia, po którym będzie już panował nie strach, lecz pochwalny śpiew. Dla chrześcijan wezwanie, aby śpiewać pieśń nową Panu, oznaczało wezwanie do przejścia ze Starego Testamentu do Nowego Przymierza².

Syn Boży, który w wieczności wyśpiewywał pieśń uwielbienia Ojca w Niebie, przez inkarnację tę pieśń wniósł na ziemię. Całe Jego życie i czyny były jednym hymnem uwielbienia Boga Ojca. Szczytem tego uwielbienia była ofiara na krzyżu i zmartwychwstanie. Jak uczy Sobór Watykański II: „Najwyższy Kapłan Nowego i Wiecznego Testamentu, Jezus Chrystus, przyjmując ludzką naturę, wniósł w to ziemskie wygnanie ów hymn, który w niebieskich przybytkach rozbrzmiewa po wszystkie wieki. Łączy on z sobą całą społeczność ludzką, aby wspólnie śpiewać tę boską pieśń chwały” (KL 83). Przez zmartwychwstanie Chrystusa, ci którzy przez wiarę odnaleźli się w „Nowym Przymierzu”, będą śpiewać teraz zupełnie nową pieśń, „nową” w sposób ostateczny i prawdziwy w obliczu tego „całkowicie innego”, zaistniałego wraz ze zmartwychwstaniem Chrystusa. Do wykonywania tej „nowej pieśni” ku czci Boga Ojca Chrystus przyłączył swój Kościół, który nieustannie wielbi Boga i wstawia się za zbawienie całego świata nie tylko przez odprawianie Eucharystii, lecz także innymi środkami, zwłaszcza przez modlitwę brewiarzową (KL 83).

1. LITURGIA KONTYNUACJĄ W KOŚCIELE PIEŚNI NOWEJ CHRYSTUSA KU CZCI OJCA

Liturgia jest kontynuacją dzieła zbawienia w czasie Kościoła, uobecnieniem paschalnego misterium Chrystusa, to jest męki, śmierci i zmartwychwstania (KL 7). Jest to równocześnie dzieło uświęcenia człowieka i doskonałego uwielbienia Boga³. Sobór opatrnościowo zatwierdził najpierw Konstytucję o liturgii, dlatego że „na początku jest uwielbienie, a więc Bóg [...]. Kościół ma swoje źródło w uwielbieniu, w misji chwaleń Boga”⁴. Kryzys liturgii zaczyna się wtedy, kiedy przestaje być traktowana i przeżywana jako

² Tamże s. 125; tenże. *Nowa pieśń dla Pana. Wiara w Chrystusa a liturgia dzisiaj*. Przeł. J. Zychowicz. Kraków 1999 s. 161.

³ B. Nadolski. *Liturgika*. T. 1: *Liturgika fundamentalna*. Poznań 1989 s. 13-14.

⁴ J. Ratzinger. *L'eccelesiology della Costituzione «Lumen gentium»*. W: *Il Concilio Vaticano II. Ricezione e attualità alla luce del Giubileo*. Red. R. Fisichella. Cinisello Balsamo (Milano) 2004 s. 132.

uwielbienie Trójcy Świętej w Jezusie Chrystusie, kiedy przestaje być celebracją całego Kościoła katolickiego, a staje się celebracją jakiejś wspólnoty, w której biskupi czy kapłani, zamiast być sługami, stają się liderami. W liturgii chodzi o nasze pojmowanie Boga i świata, o nasz stosunek do Chrystusa, do Kościoła i do nas samych. W obcowaniu z liturgią rozstrzygają się losy wiary i Kościoła. Tak więc problem liturgii uzyskał dzisiaj znaczenie, jakiego dawniej nie moglibyśmy się spodziewać⁵.

Bóg Ojciec jest Źródłem i Celem liturgii (KKK 1077). Liturgia jest kontynuacją dzieła zbawczego Chrystusa w czasie Kościoła i ukierunkowana jest na Boga Ojca. Jezus Chrystus prowadzi swój Kościół do Ojca. Duch Święty zaś jest Duchem jedności, który gromadzi w jedną rodzinę tych, którzy chcą czcić Boga Ojca w Duchu i Prawdzie. Liturgia jest odpowiedzią wiary i miłości na błogosławieństwa duchowe, którymi nieustannie obdarza nas Bóg Ojciec (KKK 1104). Wiara i miłość wyrażają się w uwielbieniu Boga. Kościół bowiem wraz ze swoim Założycielem, Jezusem Chrystusem, jako Jego Mistyczne Ciało, zjednoczony w Duchu Świętym sprawuje liturgię i błogosławi Boga Ojca za wszystkie Jego dary. A zwłaszcza za dar Ducha Świętego; czyni to właśnie przez liturgiczne uwielbienie, dziękczynienie i adorację (KKK 1083). Duch Święty kształtuje w człowieku tak bardzo ważną we wszystkich liturgicznych czynnościach postawę uwielbienia Boga. On jest Duchem modlitwy, największym Adoratorem Boga Ojca. Cała liturgia Kościoła ma za zadanie uświęcenie człowieka i uwielbienie Boga. Jest działaniem w dwóch kierunkach: w kierunku zstępującym (od Boga do człowieka) i wstępującym (od człowieka do Boga). Jest nie tylko oddawaniem czci Bogu, ale przede wszystkim uświęceniem człowieka przez Boga. Człowiek nie może naprawdę oddać Bogu należnej czci, jeżeli Bóg wpierw go do tego nie uzdolni, czyli nie uświęci. Bóg najpierw uświęca człowieka i w ten sposób uzdalnia go do tego, aby ten mógł Go należycie uwielbić. Linia wstępująca to odpowiedź człowieka na Bożą miłość, czyli uwielbienie Boga, oddanie Mu wszelkiej czci i chwały. Dokonuje tego człowiek najlepiej i najdoskonalej przez Chrystusa, z Chrystusem i w Chrystusie. Uświęcenie człowieka i uwielbienie Boga można dostrzec w każdej czynności liturgicznej. Można je wyodrębnić, ale nie należy ich rozdzielać, gdyż stanowią organiczną całość. Trzeba jednak zauważyć, że w poszczególnych czynnościach liturgicznych jest bardziej uwydatniony albo pierwszy, albo drugi aspekt⁶.

⁵ Tenże. *Nowa pieśń dla Pana* s. 5.

⁶ H. Słotwińska. *Błogosławieństwa osób w katechezie*. Lublin 2007 s. 259.

W sakramentach i w przepowiadaniu słowa Bożego bardziej uwydatnia się uświęcenie człowieka. Niemniej jednak i sakramenty święte, i głoszenie słowa Bożego są aktami kultu i uwielbienia Boga. Modlitwa liturgiczna (Liturgia Godzin) bardziej akcentuje uwielbienie Boga. Ale tutaj nie tylko Bóg otrzymuje należytą cześć i chwałę. Także człowiek uświęca się, bo modlitwa jest dla niego źródłem pobożności. Sprawowanie Eucharystii natomiast jest zarówno najdoskonalszym uświęceniem człowieka przez słowo i sakrament, jak i najdoskonalszym uwielbieniem Boga Ojca, przez Chrystusa, w Nim i z Nim. Tak oto liturgia ziemską jest antycypacją liturgii niebieskiej i niejako partycypacją w jej odblasku już tu ziemi. „Liturgia ziemską daje nam niejako przedsmak uczestnictwa w liturgii niebieskiej” (KL 8), odprawianej w Mieście Świętym Jeruzalem, do którego pielgrzymujemy, gdzie Chrystus siedzi po prawicy Bożej jako sługa świątyni i prawdziwego przybytku. W liturgii ziemskiej ze wszystkimi zastępami duchów niebieskich wyśpiewujemy Panu hymn chwały, nową pieśń chwały; wspominając ze czcią Świętych, mamy nadzieję uczestniczenia we wspólnocie z nimi; oczekujemy jako Zbawiciela Pana naszego, Jezusa Chrystusa, aż się ukaze jako Ten, który jest życiem naszym, a my z Nim razem pojawimy się w chwale.

W służbie uwielbienia Boga i w wypełnianiu Jego zamysłu uczestniczą „zjednoczeni” w Chrystusie: Moce niebieskie, całe stworzenie (czterech żyjących), słudzy starego i nowego Przymierza (dwudziestu czterech Starców), nowy Lud Boży (sto czterdzieści cztery tysiące opieczętowanych, a zwłaszcza męczennicy zabici „dla Słowa Bożego” (Ap 6, 9), Najświętsza Matka Boża (Niewiasta, Oblubienica Baranka), a wreszcie „wielki tłum, którego nie mógł nikt policzyć, z każdego narodu i wszystkich pokoleń, ludów i języków” (Ap 7, 9).

2. LITURGIA GODZIN NOWĄ PIEŚNIĄ KOŚCIOŁA

Jezus Chrystus przyszedł na świat dla udzielenia ludziom życia Bożego i „zapoczątkował ów hymn, który rozbrzmiewa w niebie po wszystkie czasy. Odtąd z serca Jezusa płynie chwała Boża wyrażona ludzkimi słowami uwielbienia, przebłagania i wstawiennictwa. Kościół, wielbiąc Boga Liturgią Godzin, łączy się z pieśnią chwały wiecznie rozbrzmiewającej w niebiańskim przybytku, a równocześnie raduje się przedsmakiem wieczystej chwały, wyśpiewywanej nieustannie przed tronem Boga i Baranka” (*Ogólnym wprowadzeniu do Liturgii Godzin* [OWLG] 16).

„Słusznie zalicza się publiczną i wspólną modlitwę Ludu Bożego do głównych powinności Kościoła” (OWLG 1). Określenie „modlitwa publiczna i wspólna Ludu Bożego” nie odnosi się bynajmniej do szczególnej formy celebracji, ale do samej istoty i natury Liturgii Godzin, co oznacza, że jest ona oficjalną modlitwą Kościoła. Jest ona hymnem Chrystusa, nieustannym uwielbieniem Boga razem z Kościołem, „chwałą i dziękczynieniem” (DK 5), „pieśnią chwały” (KL 83; 84), „nieustannym wielbieniem Boga” (KL 83), „oddawaniem chwały Bogu” (KL 85), „publicznym wielbieniem Boga” (KL 99).

W *Ogólnym wprowadzeniu do Liturgii Godzin* podkreślono, że w modlitwie tej Kościół spełnia kapłański urząd Chrystusa, składając Bogu nieustannie (por. 1 Tes 5, 17) ofiarę czci, tzn. owoc warg, które wyznają Jego imię (por. Hbr 13,15) wszyscy oddający się tej modlitwie wypełniają zadanie Kościoła i równocześnie uczestniczą w najwyższym zaszczycie Oblubienicy Chrystusa, ponieważ oddają Bogu chwałę, stojąc przed Jego tronem w imieniu Matki Kościoła” (OWLG 15).

W Liturgii Godzin każda z modlitw, a zwłaszcza Jutrznia i Nieszpory, pomagają tym, którzy się modlą za pomocą tych świętych tekstów, uwielbiać Boga. Jutrznia nazywana jest zwykle porannym uwielbieniem Bożego Majestatu. Ma zatem charakter modlitwy porannej, gdyż uświęca początek dnia. Jest pieśnią uwielbienia i chwały, co specyficznie akcentują hymny, psalmy, starotestamentowe kantyki i responsoria. Hymn nabiera charakteru modlitwy uwielbienia Boga w Trójcy Jedynego dzięki ostatniej jego strofy doksolonii. Pieśń pochwały i uwielbienia Boga Stwórcy spotykamy w niektórych psalmach, które wzywają wszystko stworzenie, nawet cały kosmos, do śpiewania pieśni uwielbienia Boga, wskazując na Jego wielkość obawiającą się w dziele stworzenia, kierowania kosmosem, Jego dobroć, łaskawość i miłość do człowieka.

Wieczorna modlitwa Ludu Bożego, czyli Nieszpory, to pieśń uwielbienia i wychwalania Boga za wszystko, co zdołał dla człowieka, co ciągle na nowo czyni, a zwłaszcza za odkupienie i zbawienie. Nieszpory podkreślają chwałę Boga w psalmach, kantykach, krótkich czytaniach, hymnach. Uwielbienie i wychwalanie Boga znalazło swój wyraz w kantykach. Hymnem uwielbienia wyśpiewanym na cześć Bożej ekonomii zbawienia jest kanyk Apokalipsy (15, 3-4). Sławi transcendencję Boga, jedyne i prawdziwego Króla narodów, jedynie Świętego i Sprawiedliwego. Adoracja wywyższonego Chrystusa – adoracja o zasięgu kosmicznym (aniołowie, ludzie i zmarli przechodzący oczyszczenie) – ukazana w kanyku z Listu do Filipian (2,6-11), poprzedzona jest pouczeniem o Boskiej preegzystencji naszego Pana.

Uwielbienie i wychwalanie Boga w Liturgii Godzin jest dziełem Chrystusa i Jego Mistycznego Ciała – Kościoła. Podobnie jak w innych czynnościach liturgicznych, tak i tutaj Kościół będący w drodze, czyli Kościół ziemski, jest zjednoczony z Kościołem niebiańskim.

Kościół, wielbiąc Boga Liturgią Godzin, łączy się z pieśnią chwały wiecznie rozbrzmiewającej w niebiańskim przybytku (KL 83), a równocześnie raduje się przedsmakiem wieczystej chwały wyśpiewywanej nieustannie przed tronem Boga i Baranka, opisaną przez św. Jana w Księdze Apokalipsy. Nasza ścisła łączność z Kościołem w niebie wtedy się urzeczywistnia, gdy wspólnie w radosnym uniesieniu „sławimy Boży Majestat, a odkupieni przez Krew Chrystusa ze wszystkich pokoleń, języków i narodów” (Ap 5, 9) i zebrani w jeden Kościół, jedną pieśnią chwały wysławiamy Boga w Trójcy Jedynej (OWLG 16). Uświęcenie człowieka doskonale mieści się w uwielbieniu Boga. Uświęcony człowiek jest bowiem chwałą i uwielbieniem Boga, gdyż jest żywym znakiem zbawczego działania Boga w jego życiu. Ostatecznym celem liturgii jest jedynie uwielbienie Boga Stwórcy wszechmogącego, Zbawiciela człowieka i świata oraz Ojca.

3. EUCHARYSTIA NOWĄ PIEŚNIĄ UWIELBIENIA BOGA

Najdoskonalszym uwielbieniem Boga jest Msza św. – uobecniona Ofiara krzyżowa, Pamiątka śmierci i zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Eucharystia – czytamy w Katechizmie Kościoła Katolickiego – zawiera i wyraża wszystkie formy modlitwy; jest „czystą ofiarą” całego Ciała Chrystusa „na chwałę Jego imienia”; jest – zgodnie z tradycjami Wschodu i Zachodu – „świętą ofiarą uwielbienia” (KKK 2643). „Eucharystia jest ofiarą dziękczynienia składaną Ojcu, uwielbieniem, przez które Kościół wyraża Bogu swoją wdzięczność za wszystkie Jego dobrodziejstwa, za wszystko, czego On dokonał przez stworzenie, odkupienie i uświęcenie. Dlatego Eucharystia oznacza przede wszystkim dziękczynienie” (KKK 1360). Jest ona także „ofiarą uwielbienia, przez którą Kościół głosi chwałę Boga w imieniu całego stworzenia. Ofiara uwielbienia jest możliwa jedynie przez Chrystusa, który jednoczy wiernych ze swą osobą oraz swoim uwielbieniem i wstawieniem. W ten sposób ofiara uwielbienia jest składana Ojcu przez Chrystusa i z Chrystusem, by mogła być w Nim przyjęta” (KKK 1361).

W modlitwie eucharystycznej uwielbienie Boga dokonuje się zarówno przez głoszenie wielkich dzieł Bożych, jak i w złożeniu ofiary. Największym

uwielbieniem Boga Ojca jest złożenie Ofiary eucharystycznej, która jest uobecnioną Ofiarą złożoną przez Jezusa Chrystusa na krzyżu, a wcześniej antycypowaną pod postaciami chleba i wina w Wieczerniku. Należy zwrócić uwagę, że Najświętszą Ofiarę – Niepokalaną Hostię składa Bogu Ojcu wraz z Chrystusem cały Kościół, który jest reprezentowany przez konkretne zgromadzenie liturgiczne. Ponadto należy zwrócić uwagę, że zachodzi konieczność dołączenia do Najświętszej Ofiary daru z siebie. W taki oto sposób Eucharystia nie tylko prowadzi do uświęcenia człowieka, ale także do uwielbienia Boga. Chrześcijanin przez sakramentalne zjednoczenie z Barankiem Bożym najpełniej jest dysponowany, aby z Chrystusem i w Chrystusie dokonywać uwielbienia Boga. Otrzymuje poprzez Komunię św. moc Ducha Świętego, dzięki któremu może wołać do Boga: „Abba – Ojcze” (Rz 8, 15; Ga 4, 6). To przedziwne współdziałanie Osób Boskich ze sobą pomaga rzeczywiście człowiekowi czerpać wzór uwielbienia od Chrystusa. To właśnie Duch Święty jest tym, o którym Chrystus mówi: „z mojego weźmie i wam objawi” (J 16, 14). A zatem człowiek kierowany Duchem Bożym może uwielbiać swego Stwórcę.

4. UWIELBIENIE BOGA JAKO NOWA PIEŚŃ KOŚCIOŁA W LITURGII SAKRAMENTÓW

Sakramenty święte są także uwielbieniem Bożego majestatu. W każdym z sakramentów centralne miejsce zajmuje Bóg Ojciec⁷. W celebracji liturgii chrztu uwielbiamy Boga jako Ojca, który nas czyni swoimi dziećmi i uczestnikami kapłaństwa powszechnego, na mocy którego uczestniczymy w kulcie składanym przez Chrystusa Bogu Ojcu. W celebrowaniu liturgii sakramentu bierzmowania uwielbiany jest Bóg za to, że traktując człowieka dojrzałe, jako partnera zbawczego dialogu, dzieli się z nim swoją odpowiedzialnością za zbawienie świata. W centrum sakramentu pokuty i pojednania stoi Bóg jako najświętszy i pełen miłosierdzia. Dlatego sakrament ten jest również „wyznaniem”, uznaniem i uwielbieniem świętości Boga oraz Jego miłosierdzia wobec grzesznego człowieka. W sakramencie pokuty nie można szukać jedynie własnego zadowolenia i spokoju sumienia, ale należy skoncentrować się na Bogu Ojcu, który godzien jest uwielbienia za swoje miłosierdzie. W modlitwie dziękczynienia za przebaczenie Bóg nazwany jest

⁷ Tamże s. 265.

„Bogiem penitentów” (Θεὸς τῶν μετανοούντων), Bogiem miłosierdzia, czułości, delikatności i miłości ku ludziom. W sakramencie namaszczenia chorych uwielbiamy Boga, który będąc dobrym Wychowawcą, dopuszcza, by człowiek cierpiał. Takie doświadczenia przypominają, że nasza droga do szczęścia, czyli zbawienia, nie może być inna niż ta, którą przeszedł Chrystus – przez Wielki Piątek do Niedzieli Zmartwychwstania. Sakrament ten, objawiając Boga jako zatroskanego o nasze zbawienie, wzywa do okazaniu Mu wdzięczności przez gotowość na wypełnienie Jego woli. Liturgia sakramentu święceń jest uwielbieniem Boga, który dla zbawienia człowieka ciągle na nowo powołuje ludzi w odpowiednie moce i władze. Małżeństwo chrześcijańskie, jak wszystkie sakramenty, samo w sobie jest aktem liturgicznego uwielbienia Boga w Jezusie Chrystusie i w Kościele: sprawując ten sakrament, małżonkowie chrześcijańscy wyznają Bogu swoją wdzięczność za udzielony im wzniosły dar, którym jest to, że swym życiu małżeńskim i rodzinnym mogą przeżywać miłość samego Boga do ludzi i miłość Pana Jezusa do Kościoła, Jego oblubienicy.

Liturgia sakramentów i sakramentaliów sprawia, że prawie każde wydarzenia życia odpowiednio usposobionych wiernych zostaje uświęcone przez łaskę, wypływającą z paschalnego misterium, z którego czerpią swoją moc wszystkie sakramenty i sakramentalia, w ten sposób niemal każde godziwe użycie rzeczy materialnych może zostać skierowane do uświęcenia człowieka i uwielbienia Boga.

Liturgia jako czynność Ludu Bożego stanowi szczyt życia Kościoła. Sprawowanie liturgii, czyli świętych misterii, jest przede wszystkim uwielbieniem najwyższego majestatu Jedyne i Trójosobowego Boga oraz uświęceniem człowieka. Przez liturgię człowiek w wymiarze osobowym i wspólnotowym staje przed Bogiem, aby mu składać dziękczynienie. Jest przy tym świadomy, że jego ludzka egzystencja nie może osiągnąć swojej pełni inaczej niż przez uwielbienie Boga i pełnienie Jego woli, przez nieustanne szukanie Jego królestwa, które już jest obecne, ale nadejście ostatecznie w dniu Paruzji Pana Jezusa⁸.

⁸ Z „Przestania” Ojca Świętego Jana Pawła II do Sesji Plenarnej Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów (21 IX 2001 r.). W: *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii. Zasady i wskazania*. Poznań 2003 s. 7.

5. ŚPIEW I MUZYKA KOŚCIELNA W LITURGII NOWĄ PIEŚNIĄ KU CZCI PANA

W mowie o nowej pieśni, która rozpoczyna się od Mojżesza, idzie przez Dawida, aż do odkupieńczego czynu Boga, który dotyczy wszystkich, obejmuje wszystkie czasy, ponieważ pochodzi z wieczności i sięga w wieczność, którego nigdy nie można do końca wyśpiewać. W tej nowości znajduje się niewyczerpany skarbiec nowych pieśni, które jednak są ostatecznie jedną rzeczywiście nową pieśnią. Nowe Przymierze wymaga nowego człowieka. Nowy człowiek jest nawet w pewnym sensie nową pieśnią, kosmos nawet stanie nową pieśnią, jest śpiewem serca. Ta muzyka wydarzyła się przez Chrystusa – i stąd otrzymuje swą inspirację, swą własną, nową istotę. Od początku chrześcijaństwa aż po nasze czasy jesteśmy świadkami, jak ukryta pieśń coraz bardziej rozwija się i obejmuje całe bogactwo ludzkich możliwości i czyni z niego śpiew dla Boga⁹. W misterium Chrystusa „nowa pieśń” sławi Jego śmierć i Jego zmartwychwstanie i głosi przez to całemu światu nowy czyn Boga¹⁰.

Śpiew stanowi element komunikacji wiernych między sobą, ale przede wszystkim tworzy dialog z Bogiem. Sobór Watykański II mówi o śpiewie, że jego celem jest chwała Boża (por. KL 112). Ta myśl zawarta jest w Listach św. Pawła: „Słowo Chrystusa niech w was przebywa z całym swym bogactwem [...], pod wpływem łaski śpiewając Bogu w waszych sercach” (Kol 3, 16); „napełniajcie się Duchem, przemawiając do siebie wzajemnie w psalmach i hymnach, i pieśniach pełnych ducha, śpiewając i wysławiając Pana w waszych sercach” (Ef 5, 18-19). Pozwalają lepiej zrozumieć charakter uwielbienia wyrażonego przez śpiew. To Duch Święty naucza śpiewu Izrael i Kościół.

Liturgia i muzyka były od samego początku związane ze sobą. Tam gdzie człowiek wysławia Boga, samo słowo nie wystarcza. Rozmowa z Bogiem przekracza granice ludzkiej mowy Dlatego już w samej swojej istocie zawsze przyzywała ona na pomoc muzykę, śpiew i głosy stworzenia wyrażone przez dźwięki instrumentów.

⁹ Ratzinger. *Nowa pieśń dla Pana* s. 209-211,

¹⁰ Tamże s. 159.

6. ŻYCIE CHRZEŚCIJANINA MISTERIUM PASCHALNYM NA CO DZIEŃ NOWĄ PIEŚNIĄ KU CZCI PANA

Nowy Testament rozważa powołanie chrześcijańskie, które jest nazywane kultem ofiarnym duchowym składanym Bogu (Rz 12, 1; 1 Pt 2, 5), ze zdarzeniem paschalnym, z faktem uczestnictwa wierzących w liturgii. Weszli oni „na Górę Syjon, do miasta Boga żywego, niebieskiego Jeruzalem, zastępy aniołów, świąteczne zgromadzenie” (Hbr 12, 22-23) dzięki ofierze Chrystusa i Jego krwi, która oczyszcza świadomość faktu śmierci, aby służyć Bogu żywemu (Hbr 9, 14). Uniwersalna ofiara wiernych pochodzi z czynności zbawczych Chrystusa, Baranka, który odkupił świat swoją krwią (1 Pt 2, 5. 9; Ap 1, 6; 5, 9). Tak oto sens moralny i duchowość chrześcijańska wypływają z tajemnicy paschalnej. Według Nowego Testamentu i według nauki Ojców Kościoła tajemnica paschalna polega na realizacji w życiu codziennym pamiątki śmierci i zmartwychwstania Chrystusa, tak jak to dokonuje się w sakramencie zanurzenia i wynurzenia z wody, w sakramencie paschalnym, który stanowi istotę Wigilii Paschalnej. Każda taka celebrowanie stanowi wyrzeczenie się na co dzień, aby żyć nową wolnością, pozwalając umrzeć wewnątrz siebie temu wszystkiemu, co należy do świata ograniczonego, zamkniętego i przewrotnego (cudzołóstwo, fałsz, hipokryzja, chciwość, zachłanność, poządlliwość, bałwochwalstwo, gniew, złość, waśnie, spory, złośliwość, niegodziwość) i szukając spraw ponad tym światem (por. Kol 3, 1-9), nowego nieba i ziemi nowej, którą Bóg przygotowuje dla nich, ale nie bez nich (por. 2 P 3, 13; Ap 21, 1), ponawiając stałe prośby i błagania o życie w sprawiedliwości, zdrowiu, prawości wzbudzając u siebie uczucia miłosierdzia, dobroci, pokory, łagodności, uczciwości, pokoju, cierpliwości, uczucie człowieka nowego, zrodzonego z Chrystusa na wzór i obraz, którego wierzący muszą stale coraz bardziej kształtować się, a sobą przedstawiać Jego wizerunek, Jego obecność skrupulatnie i starannie strzec wolności, którą zostali obdarzeni i uczyniła ich wolnymi (Ga 5, 1).

Życie chrześcijańskie wynika z „już i jeszcze nie”, które charakteryzuje się skutkiem zbawienia paschalnego i uroczystym celebrowaniem liturgii i dlatego można je określić jako paschalną liturgię uroczystości obchodzoną w życiu człowieka na pamiątkę Chrystusa, który odszedł, pozostawiwszy im przykład (1 P 2, 21) i dlatego pozostawiając za sobą stare zarzewie złośliwości, złości podstępny, przebiegłości i przewrotności, podłości, niegodziwości (1 Kor 5, 6), zachęca do życia podobnego pielgrzymom, wędrującym (1 P 2, 11), czuwając na przyjęcie i zrozumienie znaków przyjścia Wyba-

wiciela, z zapalonymi pochodniami, gotowymi na przyjęcie Chrystusa, który nadchodzi jako sędzia, Pan młody i Zbawiciel (Łk 12,35 nn.), aby dodać nadziei każdemu, kto tego pragnie, aby w jego wnętrzu wystawiać cudowne dzieła o wyjściu z ciemności do cudownego światła. Św. Augustyn w komentarzu do psalmów zachęca wielbiących Boga: „Śpiewajcie głosem, śpiewajcie sercem, śpiewajcie ustami, śpiewajcie swoim życiem. Śpiewajcie Panu pieśń chwały”. Biskup Hippony wyjaśnia, że ten „kto potrafi miłować życie nowe, ten umie śpiewać pieśń nową, a czym jest życie nowe, daje nam poznać pieśń nowa. Do jednego bowiem królestwa odnosi się to wszystko: nowy człowiek, nowa pieśń i nowe przymierze. A więc nowy człowiek będzie śpiewał pieśń nową i będzie należał do przymierza nowego”¹¹. Nową pieśnią Nowego Przymierza jest misterium Chrystusa celebrowane w liturgii.

ZAKOŃCZENIE

Syn Boży, który w wieczności wyśpiewywał pieśń uwielbienia Ojca w niebie, przez inkarnację tę pieśń wniósł na ziemię. Całe Jego życie i czyny były jednym hymnem uwielbienia Boga Ojca. Szczytem tego uwielbienia była ofiara na krzyżu i zmartwychwstanie. Najwyższy Kapłan Nowego i Wiecznego Przymierza, Jezus Chrystus, przyjmując ludzką naturę, wniósł w to ziemskie wygnanie ów hymn, który w niebieskich przybytkach rozbrzmiewa po wszystkie wieki. Kościół wraz ze swoim Założycielem, Jezusem Chrystusem, jako Jego Mistyczne Ciało, zjednoczony w Duchu Świętym, sprawuje liturgię i błogosławi Boga Ojca za wszystkie Jego dary. W liturgii ziemskiej ze wszystkimi zastępami duchów niebieskich wyśpiewujemy Panu hymn chwały, nową pieśń chwały; wspominając ze czcią Świętych, mamy nadzieję uczestniczenia we wspólnocie z nimi; oczekujemy jako Zbawiciela Pana naszego, Jezusa Chrystusa, aż się ukaze jako Ten, który jest życiem naszym, a my z Nim razem pojawimy się w chwale. W misterium Chrystusa „nowa pieśń” sławi Jego śmierć i Jego zmartwychwstanie i głosi przez to całemu światu nowy czyn Boga. Nową pieśnią chwały Pana jest przede wszystkim Eucharystia, sakramenty, rok liturgiczny, sakramentalia wraz z całą aktywnością chrześcijanina, którego życie winno być naśladowaniem paschalnego misterium Chrystusa. Tam, gdzie człowiek

¹¹ Kazanie św. Augustyna, biskupa (*Kazanie 34*, 1-3. 5-6). W: *Liturgia Godzin*. T. 2. Poznań 1984 s. 561-563.

wysławia Boga, samo słowo nie wystarcza. Rozmowa z Bogiem przekracza granice ludzkiej mowy Dlatego już w samej swojej istocie zawsze przyzywała ona na pomoc muzykę, śpiew i głosy stworzenia wyrażone przez dźwięki instrumentów. Muzyka i śpiew w liturgii jest znakiem oznajmującym nową pieśnią dla Pana śpiewaną przez Kościół aż do Paruzji Pana.

BIBLIOGRAFIA

- Bergamini A.: Chrystus – świętem Kościoła. Przeł. K. Kubiś. Kraków 2004.
 Cantalamezza R.: Pascha naszego zbawienia. Przeł. M. Brzeziński Kraków 1998.
 Clerck P. de: Zrozumieć liturgię. Przeł. z francuskiego S. Czerwik. Kielce 1997.
 Giraud C.: Eucaristia per la Chiesa. Prospettive teologiche sull'eucaristia a partire dalla «lex orandi». Roma 1989.
 Hryniewicz W.: Pascha Chrystusa w dziejach człowieka i wszechświata. Lublin 1991.
 Janicki J. J.: Eucharystia – paschalną drogą chrześcijanina. W: Liturgia Domus Carissima. Red. A. Durak. Warszawa 1998 s. 57-84.
 Pawlak I.: Muzyka liturgiczna po Soborze Watykańskim II w świetle dokumentów Kościoła. Lublin 2000.
 Pawlak I.: Piękno muzyki liturgicznej. „Liturgia Sacra” 11(2005) nr 2 s. 357-374
 Ratzinger J.: Eucharystia. Bóg blisko nas. Kraków 2005.
 — Kościół. Pielgrzymująca wspólnota wiary. Kraków 2005.
 Ropiak S.: Śpiew liturgiczny wyrazem piękna celebracji eucharystycznej i dopełnieniem doksológii. W: Misterium Eucharystii. Teologia – liturgia – ekumenizm. Encyklika Jana Pawła II *Ecclesia de Eucharistia*. Red. W. Nowak. Olsztyn 2004.
 Siekierka H.: Muzyka a liturgia. Wrocław 2005.
 Vagaggini C.: Il senso teologico della liturgia. Roma 1957.
 Von Balthasar H. U.: Kosmische Liturgie. Wyd. 2. Einsiedeln 1961.
 Waloszek J.: Teologia muzyki. Współczesna myśl teologiczna o muzyce. Opole 1997 s. 192-193.

LITURGIA COME UN CANTO NUOVO IN ONORE DEL SIGNORE

Sommario

Figlio di Dio che nell'eternità pronunciò il canto di lode in onore del Padre nei cieli, tramite l'incarnazione ha portato questo canto sulla terra. Tutta la sua vita e tutte le sue opere erano un unico inno di lode in onore di Dio Padre. Il sacrificio della croce e la risurrezione erano un culmine di questa adorazione. Gesù Cristo, assumendo la natura umana ha introdotto in questo esilio terrestre questo inno che risona nella dimora celeste del Regno di Dio per tutti i secoli. La Chiesa, insieme al suo fondatore Gesù Cristo, come il suo Corpo Mistico, unita mediante lo Spirito Santo, celebra la liturgia e benedice Dio Padre per tutti i suoi doni. Nella liturgia terrestre proclamiamo, insieme alla schiera degli spiriti celesti, davanti al cospetto del Signore, l'inno di lode, il nuovo canto di lode. Nel mistero del Cristo «Canto nuovo» elogia la sua morte e la sua risurrezione e nello stesso tempo proclama al mondo intero l'opera di Dio. Un canto nuovo di lode in onore del Signore è la liturgia, in particolare l'Eucaristia, i sacramenti, l'anno liturgico,

i sacramentali, insieme all'attività del cristiano di cui la vita è una sequela del mistero pasquale del Cristo. Là dove l'uomo glorifica Dio una parola sola non basta. Il dialogo con Dio trascende i limiti del linguaggio umano, per questo nella sua essenza ha bisogno dell'aiuto della musica, del canto e delle voci della creatura espresse dai suoni degli strumenti. La musica e il canto nella liturgia sono un segno che annuncia un canto nuovo in onore del Signore proclamato dalla Chiesa fino alla parusia del Signore.

Riassunto da Władysław Nowak

Słowa kluczowe: pieśń chwały, liturgia, sakramenty, misterium paschalne, życie chrześcijanina.

Parole chiavi: canto di lode, liturgia, sacramenti, mistero pasquale, vita del cristiano.

Key words: song of the glory, liturgy, sacraments, paschal mystery, life of the Christian.